

Disztor 2. U. 8.

Budapest

Haj-Kolozsvár, St. Baron
Pop. (Brassai-utca) 10Telefon: Szerkesztőség
a kiadóhivatal — 977
Sz. N. Sz. — 558Kéziratok kizárólag a
szerkesztőséghez cím-
ezendők. Kéziratokat nem
adunk vissza.

UJ KELELET

ZSIDÓ-POLITIKAI NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK
Romániában

Égész évre — — 850
Félévre — — 460
Negyedévre — — 240
Egy hónapra — — 85
Egy szám ára pályaud-
varon és vidéken is 4 lei
Bukarestben — 5.—

Csehszlovákiában

Egy hónapra — ck 35.—
Egy szám — 1.50

1925 szeptember 18 Péntek

Haj-Kolozsvár * VIII. évfolyam * 216 szám

5685. Elul 29

Az erdélyi zsidóság és az Uniunea Evreilor Románi

Írja: Dr. Fischer József

az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség elnöke

— Második közlemény —

Az Uniunea Evreilor Romani problémájs, — hogy úgy mondjam — politikai örökség-képpen jutott rám. Erdemes elődöm, dr. Fischer Tivadar folytatta az előző tárgyalásokat és a tőle megszokott ügyszeretettel és tárgyilagossággal igyekezett az országos szervezet ügyét előbbre vinni. A tárgyalások annak idején a bukovinai és beszarabiai testvérek bevonásával folytak és a történeti hűség kedvéért meg kell állapítanom, hogy az U. E. R.-val szemben a legkevésbé intranszigenz álláspontot éppen a Zs. N. Sz. vezetősége képviselte. Az ügy akkori stádiumában főként két kérdés körül forogott a vita. A bukovinai és beszarabiai küldöttek azt az álláspontot képviselték, hogy az U. E. R. mellőzésével egy teljesen új szervezet létesíttessék, ezzel szemben az U. E. R. ragaszkodott ahhoz, hogy ez az országos szervezet az ő kebelében a csatolt területeken való megszervezése útján valósuljon meg. A Zs. N. Sz. elnöke hajlandó volt az U. E. R. ezen álláspontját elfogadni, tehát a csatolt területek zsidóságának képviselői között az egyedüli volt, aki a kérdésben az U. E. R. vezetősége mellett állott. Amde ezt elvi feltételekhez kötötte.

És ez a második, az előbbinél sokkal lényegesebb kérdés, mely a tárgyalások során felmerült.

Tisztázni kellett nevezetesen, hogy minő szervezet az U. E. R.? Vallási szervezet-e? Nem, hiszen vallási kérdésekkel egyáltalán nem foglalkozik. Politikai vagy kulturális szervezetnek sem tekinthető, mert politikai programja nincsen, nem marad tehát más szerepköre, mint az állampolgári jogok megszerzése a jogegyenlőség kivívása és védelme. Nyilvánvaló, hogy az U. E. R. ezen területre korlátozott működése ellen senkinek kifogása nem lehet.

Amde éppen az U. E. R.-nak ezen tárgyalásokkal párhuzamosan, 1923 februárjában megtartott kongresszusa, de az azt megelőző események is azt igazolták, hogy az U. E. R. nem csupán a jogvédelemre szorítkozik, amint ez alapszabályaiból következnék, hanem politikai tevékenységet is fejt ki. Így a legutóbbi országos választások alkalmával a parasztpárti formális paktumra lépett és sikerült is ez uton az U. E. R. diszelnökét, dr. Stern Adolfot, mandátumhoz juttatni.

Végeredményben ez sem kifogásolható tevékenység. Nem is azért hivatkozom rá, mintha magát a politikai tevékenységet kifogásolni akarnám. Ellenkezőleg, az az álláspontom, hogy egy élő szervezet, amely egy nép napi problémáival foglalkozik, szükségképp rá van utalva arra, hogy a belpolitika eseményeivel szemben gyakorlatilag állást foglaljon. Amde, ha tény az, hogy az U. E. R. szükség-szerűleg az egyszerű jogvédelmen túlmenő politikával is foglalkozik, akkor számolni kell azzal, hogy adott esetben állást kell foglaljon a zsidó nép életének összes politikai és kulturális vonatkozásában. Tudni kell tehát, mi az Uniunea álláspontja a zsidóság nemzetiségi hovatartozása tekintetében, a kisebbségi álláspontot illetően, a csatolt területek zsidóságának kulturális törekvéseivel szemben?

És e tekintetben az akkori tárgyaló felek megegyezésre jutni nem tudtak. A bukovinai és beszarabiai delegátusok, de az U. E. R. kongresszusának tekintélyes része is azt kívánta, hogy az U. E. R. kifejezetten zsidó nemzeti álláspontra helyezkedjék. A Zs. N. Sz.

volt elnöke e kérdésben is engedékenyebb volt és álláspontját aképpen precizizozta, hogy amennyiben az országos szervezet megteremtése a zsidó nemzeti szempont kidomborításával ezidőszent nem volna lehetséges, azt ennek mellőzésével is föltétlenül elő kell segítenünk, hacsak oly alapon nem akarják felépíteni a szervezetet, mely a zsidó népiség érvényesülését eleve kizárja.

Ugy vélem, nem vagyok elfogult, ha megállapítom, hogy ez valóban az a minimum, amelyet a Zs. N. Sz. igényelhetett, mint elvi kikötést, annak feltételeként, hogy az U. E. R. megszervezésében akár szervezetet, akár tagjai útján részt vehessen.

S hogy ennek az álláspontnak magában az U. E. R.-ban is számos híve van, azt világosan dokumentálta az a tény, hogy dr. Fischer Tivadar a kijelentéseit az U. E. R. kongresszusa élénk tetszésnyilvánításokkal fogadta. De nem fedte ez az álláspont a vezetőség felfogását és ezt a minimumot sem fogadta el az országos szervezet platóformja gyanánt, az egyedüli engedmény, amit tett, az volt, hogy az „Uniunea Evreilor Pamanteni” elnevezést „Uniunea Evreilor Romani”-re változtatta. (Megjegyzem, hogy dr. Fischer Tivadar éppen a zsidóság külön népiségének dokumentálásaképpen az „Uniunea Evreilor din Romania” címet javasolta.)

Ilyen előzmények után történt, hogy a Zs. N. Sz. vezetősége a nagyintézőbizottság határozata alapján visszautasította az U. E. R. erdélyi szervezkedésének gondolatát.

A visszautasítás indoka kettős volt. A Zs. N. Sz. vezetősége előtt az a cél lebegett, hogy országos szervezet létesíttessék, mely az egész országra kiterjedően összefogja a zsidóságot. Semmi célja sem volt annak, hogy a most létező partikuláris szervezetek még egy partikuláris szervvel szaporítsák. Oly alapot kell tehát teremteni, amelyen az egész ország zsidósága egyesülhet. Minthogy azonban az U. E. R. vezetősége a Szövetség elnöke által felállított minimális követelést sem honorálta, nyilvánvalóvá vált, hogy a sokkal intranszigenzesebb bukovinai és beszarabiai testvérekkel a megállapodás lehetetlen. Másfelől a Szövetség nagyintézőbizottsága ezen az elvi koncesszióon túlmenő engedményeket nem tehetett.

Ez volt a Szövetség akkori vezetőségének az álláspontja. És hogy ebben a Szövetség vezetősége teljesen egységes volt, azt kétségtelenül bizonyítja az a tény, hogy azt az értesítést, amelyben ez a határozat az U. E. R. vezetőségével közöltetett, a Zs. N. Sz. akkori elnöke, dr. Klein Miksa írta alá.

Ebben a stádiumban örökölte az Uniunea ügyét az elnökségem alatt álló vezetőség.

Az előző vezetőség minimalista álláspontja nyilván engem is kötött, de tehettem-e azt, hogy ezt a legkevésébbet is feladjam?

Az U. E. R.-nak azóta kifejtett tevékenysége erre semmiestire sem jogosított fel. Félre ne értessem. Nem a jogvédelmi tevékenységre gondolok, amelyet nagyra értékelek és amelyre — legjobb meggyőződésem szerint — feltétlenül szükség van. Amde kétségtelen az, hogy amily buzgósággal karolja fel az U. E. R. a zsidóság egyedeit érő sérelmeket, époly kevés megértést mutat a zsidó népet, mint kollektív egységet ért sérelmekkel szemben.

A közelmúlt erre eklatáns példát mutat. A középiskolai törvényjavaslattal a zsidóság ellen intézett támadás a csatolt területeken élő zsidóságot lételemében veszélyeztette. Iskoláinknak magániskolákká való degradálása, az anyanyelv oktrojálása, a héber oktatási nyelv kizárása és még sok más az iskolajavaslat szerint tervezett sérelmes intézkedés arra készítette a Zs. N. Sz. vezetőséget, hogy — e tárgyban tett elvi deklarációja kapcsán — az U. E. R. intervencióját vegye igénybe. Eredménytelenül. Az U. E. R. nem vállalkozott arra, hogy az erdélyi zsidóság e panaszait illetékes helyre juttassa. (Megjegyezni kívánom, hogy később az U. E. R. is intézett ez ügyben a kormányhoz memorandumot, amely azonban a mi speciális sérelmeink orvoslását csak részben tartja szem előtt.)

Mindezt nem szemrehányásképpen állapítom meg. Nem is volna jogom rá. Csak dokumentumokat arra, hogy a mi kollektív népi sérelmeink az U. E. R. mai összetételében nem találhatók — ha tárgyilagosa akarunk lenni, azt kell mondanunk — nem is találhatunk védelemre. Miként szálljon sikra az U. E. R. a mi zsidó népi aspirációinkért, amikor ezt az alapot semminő formában magáévá nem teszi? Hiszen felfelé való lehetőségének egyedüli alapja a román asszimiláció propagálása. Nekem, magamnak mondom egy ízben Angheliescu közoktatásiügyi miniszter, hogy az erdélyi zsidóságnak csatlakoznia kell az Uniunea-hoz, mert ez az egyedüli biztosíték arra, hogy mi is románokká legyünk.

Való, hogy az U. E. R. szabályzata úgy van formulázva, hogy a polgári jogegyenlőségért való küzdelmen felül más programot nem ad. Mint program, az asszimiláció sincs tehát benne kodifikálva. De kizárva sincs. És nem is lesz addig, amíg az U. E. R. a zsidó népi egység gondolatának engedményeket nem tesz. És ez éppen elég ahhoz, hogy az U. E. R. az asszimilációs gondolatnak melegágya legyen. Nem titok, hogy az U. E. R. vezetőinek egy része a román asszimilációs gondolatnak híve. Ezért és mert a mindenáron való lehetőség politikáját folytatja, kénytelen elzárkózni a zsidóság népkisebbségi törekvéseivel szemben, következőleg, ha valóban semmit sem tenne pozitív formában az asszimilációért, ez a negatívum önmaga is tett, határozott irányu megnyilatkozás a zsidó nép beolvadásának politikája mellett.

Ezek a megfontolások vezették a Zs. N. Sz. mostani vezetőségét, amidőn az U. E. R. megszervezése kérdésében az előző vezetőség politikájához híven állást foglalt. Legközelebb látni fogjuk minő eredménnyel. És ez alkalommal fogom körvonalozni azokat a kívánságokat is, amelyeknek teljesítése felfogásom szerint az U. E. R.-nak Erdélyben való megalakítását meg kell előzni.

.....
— Megerősítik a nemzeti- és parasztpárt fuzió tárgyalásait. Bukarestből jelentik: Ellenzéki körök megerősítik azt a hirt, hogy a nemzeti párt és parasztpárt között fuzió tárgyalások vannak. E hírek szerint már régebben vannak tárgyalások, melyek a kollaborációnál sokkal mélyebb kapcsolatot kívánnak szerezni a két párt között. Személyi kérdések nem akadályozhatják meg az egyesülést és ha a programokban megegyezés jön létre, már a közeli napokban, de feltétlenül a parlament megnyitása előtt létrejön a fuzió. Ugyancsak e forrás közönséges manővernek minősíti azon híreket, melyek szerint Goldis László felajánlotta szolgálatait Averescu tábornoknak.

Mi történt a Poale Cedek előcsarnokában

Miért protezsálja a Keleti Ujság az Unioneát? Dr. Fischer Tivadar cáfoló levele.
Alakuló gyűlés három taggal

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 17. Az Uj Kelet tudósítójától.) A „Keleti Ujság“ ma reggeli száma szokatlan és jobb ügyhöz méltó erőlködéssel igyekszik bebizonyítani, hogy az Uniunea Evreilor Romani erdélyi fiókjá vasárnap délután csakugyan megalakult. A tájékozatlan olvasó méltán csodálkozhat, hogy mi érdekében állhat egy ugynevezett „magyar“ ujságnak egy olyan regátbli zsidó szervezet erdélyi térhódítását kiforszírozni, amelynek célja a zsidóságnak a többségi néphe való beasszimilálása és működése eleven tiltakozás minden zsidó kisebbségi életnyilvánulás ellen. Nem lehet kétséges, hogy amennyiben a terv sikerül és az erdélyi zsidóság csakugyan feladná kisebbségi jellegét és követeléseit, ez feltétlenül az egyetemes kisebbségi front súlyos veresztését jelentené. Nem akarunk most bővebben foglalkozni a „Keleti Ujságnak“, mint magyar lapnak, politikai mentalitásával, főként azért, mert nem akarjuk az erdélyi zsidóság e fontos létproblémáját lapok konkurenciális harcának martalékává odadobni.

Hányan jelentek meg a gyűlésen

Ami magát a tényt illeti, ismételtelen le kell szögeznünk, hogy vasárnap délután a Poale Cedek imaház előcsarnokában nem alakult meg az Uniunea. Nem is alakulhatott meg. A gyűlésen ugyanis a három regátbli Uniunea megbízottan kívül mindössze haton jelentek meg, akik közül Adler Sámuel hitközségi elnök jóval a gyűlés megkezdése előtt eltávozott, dr. Fischer József, mint a Zsidó Nemzeti Szövetség elnöke, csak azért jött el a gyűlésre, hogy aggályait a megalakulással szemben kifejtse, dr. Klein Miksa pedig az ülés végefelé jelent meg és határozottan kívánta, hogy a megalakulást mindaddig halasszák el, amíg dr. Fildermann külföldről hazaérkezik és a Szövetséggel megkezdett tárgyalások befejeződnek. A megalakulást kimondó határozatot tehát legfeljebb három ur mondhatta volna ki, mert hiszen a regátbliek erre nem illetékesek és ismerve a kolozsvári három ur komolyságát, teljesen valószínűtlen, hogy egy országos szervezet megalakulását ilyen — enyhén szólva — szűk keretek között kimondották volna. Hogy aztán később bizonyos iveken aláírásokat gyűjtöttek az Uniunea számára, ez lehetséges, de igen valószínűnek tartjuk, hogy az aláírók legtöbbje ugyanolyan jóhiszemű tévedésnek, illetőleg megtévesztésnek lett áldozata, mint amire klasszikus példa a gyűlést összehívó iv, amelyen nem állottak dr. Fischer Tivadar tiszteletreméltó nevével zsonglőrösködni.

A Keleti Ujság állításainak jellemzésére alább közöljük dr. Fischer Tivadar levelet, amelyet a mai napon a Keleti Ujság szerkesztőségéhez intézett és másolatban hozzáuk is eljuttatott:

Dr. Fischer Tivadar cáfolata

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

A b. lapjának mai számában „Minden tagadásal szemben: megalakult az Uniunea Evreilor erdélyi fiókjá“ cím alatt megjelent közleménnyel kapcsolatban kérem az alábbi helyreigazító nyilatkozatnak szíves közlését:

A szóbanforgó, feltűnést keltő közlemény többek között oly két tényállítást is foglal magában, amelyek szemelyemre vonatkoznak és annak a látogatnak keltésére alkalmasak, mintha az Uniunea Evreilor Romani nevű óromániai zsidó szervezetnek Erdélyre való sürgős kiterjesztésével egyetértnék, sőt az erre irányuló akcióban közre is működném.

Az egyik tényállítást az, hogy a f. hó 13-iki alakuló gyűlés összehívó ívét aláírtam. A másik, dr. Jakobi Emil kartársam szájába adott tényállítás az, hogy az Uniunea Evreilor Pamanteni az én indítványomra vette fel az Uniunea Evreilor Romani nevet.

Ezzel szemben le kell szögeznem a következőket:

1. A múlt héten felkeresett két, óromániai származású ur, akik néhány év óta Kolozsvárt laknak és az indító okok kifejtése mellett előadván, hogy vasárnapra gyűlést hívtak össze az U. E. R. kolozsvári tagozatának megalakítására, meghívtak, hogy a gyűlésen vegyek részt és működjek közre tervük megvalósításában. Én erre kijelentettem nekik, hogy

én addig, amíg az U. E. R. ugy nevének megfelelő módosítása, mint programjának kellő kiszélesítése által nem domborítja ki, hogy az ország zsidó lakosságának, mint népkisebbségnek jogvédő szervezete kíván lenni, a leghatározottabban ellene vagyok annak, hogy az U. E. R. erdélyi tagozatai kiépítésének s ezen álláspontomnál fogva kérésüknek nem tehetek eleget. A körülbelül kétórás eszmecsere után, mely e kérdésben a szóbanforgó két ur között és közöttem folyt, ők végül arra kértek, hogy a gyűlés összehívását tartalmazó iven ismerjem el, hogy a gyűlésre meghívtak, mert lehetséges, hogy később érdekükben áll ezt igazolni. Ezen kívánságukat teljesítve, a gyűlést összehívó ivre ráírtam, hogy tudomásul vettem annak tartalmát s ezen nyilatkozat alatt szerepel az én aláírásom a kérdéses iven. Nem a gyűlés egybehívását, hanem az egybehívás tudomásulvételét írtam alá.

2. Az „Uniunea Evreilor Romani“ név fölvetését nemcsak nem indítványoztam, sőt ellenkezőleg helytelenítettem az „Uniunea Evreilor Pamanteni“ azon közgyűlésén, melyen néhány év előtt mint vendég jelen voltam. Ekkor igenis amellel törtem lándzsát, hogy az „Uniunea Evreilor Pamanteni“ magvát képezheti annak a nagyromániai zsidó egységnek, amelyet megszervezve látni, bizonyára minden jóhiszemű egyének, aki a zsidó közéletben részt vesz, szívbéli óhajta. De ugyanakkor reámutattam, hogy a zsidó egység megszervezését kizárólag azon elgondolás alapján látom lehetségesnek, mely a romániai zsidóságot épp úgy népkisebbségként fogja fel, mint ahogy népkisebbséget alkot az ittélő magyarság, németiség stb. S erre tekintettel

Miért kell a chevra kadisáknak országosan szervezkedniük?

A kolozsvári chevra elnöke nyilatkozik a zsidó szegény és beteg-ügyek új, radikális rendezésének szükségéről

(Cluj-Kolozsvár, szeptember 17. Az Uj Kelet tudósítójától.) Megemlékeztünk a zsidó szentegyletek, a Chevra Kadisák tömörülését célzó akcióról. Az Uj Kelet közölte az idevonatkozó felhívást is a nagygyűlésre, amely e hónap 23-án fog lezajlani Nagyváradon.

Munkatársunk ma felkereste Wertheimer Miksa gyarost, a kolozsvári Chevra Kadisa elnökét, a gyűlés egyik egybehívóját és felvilágosítást kért tőle a mozgalom céljairól és mai állásáról.

Hatósági beavatkozások

Az elnök ur a következőkben volt szíves bennünket informálni:

— A zsidó nagyközönség jól ismeri a Chevra Kadisa feladatait. Nekünk a zsidó kegyelet istapó-lása a feladatunk, halottaink méltó módon való elföldelése és az arra szoruló hátrahagyottak támogatása. Ezenfelül gyakorolnunk kell az igazi zsidó jótékonytságot, a matan bö szészert, a titokban való adakozás erkölcsét. Kinyomozzuk, hol, melyik családban vannak válságos nagy bajnok, hol van színlődő testvér, aki tehetetlenségében nem tud magáról gondoskodni. Az ilyenek támogatása lenne a mi feladatunk. Fájdalom azonban ennek nem tudunk kellő mértékben megfelelni. Nekünk havonta a szegény betegek gyógyszerre tizenöt-huszezer lejes költségvetési előirányzatunk van, amit abból fedeztünk, amit az elhalálozások napján történő perselyezésekből gyűjtöttünk. És megtörtént, hogy a hatóságok ezt a perselyezést megtiltották. Honnan veitük volna tehát a betegek támogatására szolgáló szükséges összegeket? Felmentem Gritta rendőrprefektus urhoz, akinek előadtam sérelmemet. Kimutattam az egyesület eddigi működéséből, hogy a pénzt közhasznú célokra fordítjuk és a prefektus ur megértéssel és lojálisan megengedte a további perselyezést, azonban csak ideiglenesen és felszólított, hogy Bukarestben intézzük el az ügy végleges rendezését. Ez megtörtént nálunk, de nem tudom, vajjon a chevraék egybeitt is találkoznak a közigazgatási hatóság részéről kellő megértéssel. Egységesen kell hát az ilyen kérdésekben eljárni, ha azt akarjuk, hogy a chevraék eddigi autonómiájukkal dolgozhassanak. Mi kultuszadót nem vethetünk ki és a szükséges pénzeket a kegyes adományokon kívül úgy teremjük elő, hogy a módosabbak sírhelyeit jobb áron megváltatjuk.

A régi temető

— De vannak egyéb problémáink is. Itt van

az „Uniunea Evreilor Romani“ elnevezést, mely különféleképp magyarázható, nem találtam szerencsésnek.

3. Az U. E. R. föltétlenül megbecsülést és elismerést érdemlő működést kifejtő szervezet, de azon irányzatánál fogva, hogy a zsidó népkisebbségi lét tudatát és követelményeit elhomályosítani törekszik, addig, amíg ez irányzattal való szakítást kétségbevonhatatlanul nem tanúsítja, nem tartom kívánatosnak, hogy köteleiket kiterjessze az erdélyi zsidóságra. Ennélfogva fölsőleges hozzátennem, hogy az U. E. R. kolozsvári fiókjába nem léptem be és nem szándéksom belépni.

Fogadja kérem igaz nagyrabecsülésem kifejezését.

Cluj-Kolozsvár, 1925 szeptember 07.

Dr. Fischer Tivadar.

Ezek után csupán egy kitételével óhajtok még foglalkozni a „Keleti Ujság“ ominózus cikkének. A cikk az Uj Kelet egyik főmunkatársáról olyan állításokat közöl, amelyek amellett, hogy egyetlen szavukban sem felelnek meg a valóságnak, legsúlyosabb megsértését jelentik az ujságírói szolidaritásnak. Ezt a kérdést nem akarjuk a nyilvánosság előtt megvitatni, annál kevésbé, mert az úgy már az Erdélyi Kisebbségi Ujságírószervezet fegyelmi bírósága előtt van, amely minden bizonnyal teljes elégteltelt fog szolgáltatni a megbántott kartársnak. Főlöleges talán hangsúlyoznunk, hogy a gyűlést senki meg nem zavarja és ilyen szándék senki részéről nem nyilvánult meg.

Itt említhetjük meg, hogy tegnapelőtti cikkünkben elírás miatt két nevet felcseréltünk. Mindazokat a kijelentéseket és beszédeket, amelyek Vaianu Vasile neve alatt jelentek meg, Lazarovits Miksa mondotta el.

mindjárt a régi temető ügye. A városnál felmerült a terv, hogy a Strada Avram Jancut, a volt Petőfi-utcát összekötik városfejlesztési okból, a Tordai-utal. És ezt az utat úgy tervezték, hogy a mi régi temetőnkön haladjon át. Mondanom sem kell, hogy ez egyenes törvénysértés volna, hiszen a városok csak a temetők lezárását követő harminc év után rendelkezhetnek ezek fölött. Már pedig a régi zsidó temető még egyáltalában le sincs zárva, hiszen még ma is vannak családok, akik ott vásárolták meg sírhelyeiket. Ebben az ügyben a polgármesternél jártunk el, aki a legnagyobb előzékenységgel ismerte el igazunkat és jogainkat és most már szó sincs a városnál a terv keresztülviteléről.

Kórházak, aggmenházak kellenek

— Mindennél kirívóbb dolog, hogy nem tudjuk az ideözönlő vagyontalan betegeket istapolni. Nincsen aggmenházunk, uincsen kórházunk és nincsenek még csak ambulatóriumjaink sem. Az új történelmi helyzetben Kolozsvár olyan főváros lett, ahová minden gyógykezelésre szoruló és egyéb bajokkal terhelt emberek százával jönnek. A chevraék egy szervezetbe való tömörülésével valahogyan mégis csak rendszert lehetne behozni a ma uralkodó káoszba. Bevonnánk idővel a regátbli chevraikat is, amelyek autonómia és megfelelő statumok nélkül dolgoztak. Ezek a mi intézményeink példáján csak tanulhatnak és a velünk való kapcsolat csak hasznukra válhatna. Valami olyasmire gondolunk, hogy vagy itt, vagy Váradon egy aggmenházat létsítsunk. Másutt pedig egyéb jóléti intézményt.

— Elnök urnak feltűnhetett a rengeteg sorsüldözött koldusember, aki Kolozsvárt ellepi. Nem lehetne ezek nyomorán is valahogyan segíteni és egyuttal az amugy is különböző tagsági díjakkal és egyéb közéleti áldozatokkal tulterhelt zsidó lakosságon könnyíteni? — Kérdezte munkatársunk.

Sorsüldözöttek támogatása

— Természetesen nem kerülhetett el a figyelmet ez a jelenség, hiszen naponta tíz-tizenöt új kérelmező jön az irodámba és nyilván így van vele mindenki. Ezért én magam ajánlottam fel, hogy alapítsunk egy „Ozér dalim“ egyesületet, megfelelő tagdíjakkal, hogy a tagokat mentesítsük a különböző kérelmezőktől. Aki tagja az egyesületnek, az egy táblát kap és minden koldust az egyesület-

hez utasíthat. I kisebb-nagyobb ben, sem kávéhá látható zsidó kö össze is hívtam ankétre a két hárman jelent be fogjuk kapc sorába és egysé dolgozni nem tu kell biztosítani munkára fogjuk Fájdalom, e a dolgok iránt, mégis győzni fo desúnkat, a j véghez fogjuk v

Készülőd szület

nap Jas ahol ír

Ha az emb hogy felkeresse kását. Az utóbb földön, mintha eltöltötte, vala van, teljesen felelnek meg minden egy életében volt. J mindazoknak, A zárandokok sírházoz.

1917 ben, a totta Oroszorsz Jasnaja Polnaja falvak paraszti Tolsztoj gróf ka rabolták. Azonl parasztlak nem e kenetes szóval hogy milyen szer gozott, mire a l Andrejevna, Tol volt és Kerensky met élete és va nyosokat küldöt dalom után elha jesen a költő be Amikor Tulában tanács azonnal h történelmi hely, A kastélyt a n Tulában Jasnaja azzal a céllal, b egy muzeumot t Sofia Lewowna leányai azzal a népbiztos elé, h zelését. Lunecs május 27-én de Tolsztoj-féle bir meg nem enged

Az ellenfor szintén megkim csapatai, sem a be magukat a lett. A faluban egy kitűnően m jana az egyetle analfabéta sincs viseli. Itt tölti jönnek azok, al zetének. Szept toj Leó százé ban. A kormány minden intézke

— Szept nyugdijtvörvé nyugdijtvörvény alkotta v sejn kezdik nyugdíj iránt kerül. * Dejen férfi szövetek, kaphatók.

hez utasíthat. Itt inségek érdemük szerint kapnak kisebb-nagyobb támogatásait. Sem a vendéglőkben, sem kávéházakban, sem irodákban nem lenne látható zsidó koldus. Ez volt nagyjából a tervem, össze is hívtam a két kétség jobbait, azonban az ankétre a két főrabbin kívül mindössze ketten-hárman jelentkeztek. Ezt a kérdést tehát szintén be fogjuk kapcsolni a Chevra Kadisák problémái sorába és egységesen fogjuk a dolgot rendezni. A dolgozni nem tudók számára valami nyugodt helyet kell biztosítanunk, az erőteljes embereket pedig munkára fogjuk kényszeríteni.

Fájdalom, egyelőre nem látok nagy érdeklődést a dolgok iránt, de remélem, hogy a jobb belátás mégis győzni fog és mi ezt az ősi zsidó szervezkedésünket, a jótékony országos organizálásról véghez fogjuk vinni.

Készülődnek Tolstoj százéves születési évfordulójának ünneplésére

E. Pawluschin híres orosz író a napokban a Tula város mellett lévő Jasnaja Poljana birtokra rándult ki, ahol Tolstoj Leó irt és dolgozott. Az író ott szerzett benyomásait így írja le:

Ha az ember Tula városába jön, első dolga, hogy felkeresse a nagyírú orosz költő egykori lakását. Az utóbbi időben olyan hírek voltak a külföldön, mintha a házat, amelyben Tolstoj életét eltöltötte, valamint a birtokot, ahol a költő sirja van, teljesen elhanyagolták. Ezek a hírek nem felelnek meg a valóságnak. Jasnaja Polnájában minden úgy maradt, mint ahogy Tolstoj Leó életében volt. Jasnaja Polnaja ma is zárandokhelye mindazoknak, akik Tolstoj Leó szellemét tisztelik. A zárandokok pedig tömegesen jönnek az író sírházhoz.

1917 ben, amikor Kerensky kormánya irányította Oroszország sorsát, volt egy pillanat, hogy Jasnaja Polnaja parasztjai karoltve a szomszéd-falvak parasztjaival épügy ki akarták rabolni Tolstoj gróf kastélyát, mint ahogy a többieket kirabolták. Azonban Tolstoj Leó tisztelői, öreg parasztok nem engedték meg a fosztogatást, nyugodt kezes szóval magyarázták meg a fiataloknak, hogy milyen szentség a hely, ahol a nagy író dolgozott, mire a lázadó parasztok elvonultak. Sofia Andrejevna, Tolstoj felesége, azonban nyugtalan volt és Kerenskyhez fordult, hogy küldjön védelmet élete és vagyona számára. Kerensky drago-nyosokat küldött a faluba, akik az októberi forradalom után elhagyták a birtokot, amely így teljesen a költő barátai és tisztelői védelme alá került. Amikor Tulában proklamálták a szovjetet, a helyi tanács azonnal kijelentette, hogy Jasnaja Poljana, történelmi hely, amelyhez nem szabad hozzányulni. A kastélyt a nép tulajdonára deklarálták 1918 ban Tulában Jasnaja Poljana néven egyesület alakult azzal a céllal, hogy megvédje a kastélyt és it egy muzeumot rendezzen be. 1918 márciusában Sofia Lewowna és Tazjana Lewowna, Tolstoj leányai azzal a kéréssel járultak a közművelődési népbiztos elé, hogy engedje át nekik a birtok kezelését. Lunecarszki ezt megengedte nekik és 1919 május 27-én dekretum jelent meg, amely szerint a Tolstoj-féle birtok kisajátítása semmiféle formában meg nem engedhető.

Az ellenforradalmi harcok közben a birtokot szintén megkímélték mindkét részről. Sem Denikin csapatai, sem a szovjet katonái nem kvártélyozták be magukat a kastélyba, amely nemzeti vagyonná lett. A faluban iskolákat alapítottak, többek között egy kitünően működő ipariskolát és Jasnaja Poljana az egyetlen falu, ahol jelenleg már egyetlen analfabéta sincs. Az olvasóterem Tolstoj Leó nevét viseli. Itt tölti a parasztság szabadidejét és idejönnek azok, akik hódolni akarnak az író emlékezetének. *Szeptemberben fogják ünnepelni Tolstoj Leó százéves évfordulóját Jasnaja Polnájában.* A kormány már meg is tett erre vonatkozólag minden intézkedést.

— Szeptember 25 én lép életbe az új nyugdíjtörvény. Bukarestből jelentik: Az új nyugdíjtörvény e hó 24 én lép életbe. Az új törvény alkotta vidéki nyugdíjbizottságok október elsején kezdik meg munkálataikat. Ezután minden nyugdíj iránti kérés ezekhez a bizottságokhoz kerül.

* Dejen és Gherlán Birónál a legjobb női, férfi szövetek, vásznak és gyermek intézeti ruhák kaphatók.

Megnyílt a Cionista Világszervezet genfi irodája

Leo Motzkin tárgyalásai a kisebbségi világkongresszus delegátusaival.

Washingtonban is szönyegre hozzák a nemzetiségi kérdést

(Genf, szeptember 17. Az Új Kelet tudósítójától.) Jelentette már az Új Kelet, hogy a Cionista Világszervezet, a bécsi kongresszus lezajlása után, egy külön irodát állított fel Genfben a Népszövetség mellé. Az irodát, amely a Chemin du Squara 9. szám alatt van elhelyezve, dr. Viktor Jakobschn vezeti. Az irodának az lesz a feladata, hogy a Cionista Világszervezetnek a Népszövetséggel fennálló kapcsolatát nyilvántartsa és erősítse.

Október közepén tudvalevőleg egy kisebbségi világkongresszus fog ülésezni Genfben. Ennek a kongresszusnak az előkészítő bizottsága már most ideérkezett és megkezdte a kongresszusi anyag feldolgozását. Leo Motzkin, a zsidó delegáció bizottságának elnöke, aki jelenleg Genfben időzik, érintkezést keresett a különböző államok nemzeti kisebbségeinek meg-

bizottaival, akikkel esetleg egy egységes eljárásban fog megállapodni.

A kisebbségi kongresszussal van összefüggésben dr. Leon Reich lengyelországi sejmeképviselő amerikai utazása is. Dr. Reich az egyetlen zsidó lesz a washingtoni Interparlamentaris Unió konferencia lengyel delegációjában. Az a program, amelyet dr. Reich képvisel, mindenben egyezik a lengyel delegáció többi tagjainak felfogásával, ezenkívül azonban dr. Reich fentartotta magának a jogot, hogy a konferencián a nemzeti kisebbségek ügyét is szóba hozza.

A lengyelországi zsidó parlamenti képviselők klubja egyébként tegnap rendkívüli ülést tartott, amelyen a lengyelországi zsidóságnak a genfi kisebbségi világkongresszussal szemben elfoglalt álláspontját szögezi le.

Általános védkötelezettséget rendeltek el Oroszországban

(Moszkva, szeptember 17. Az Új Kelet tudósítójától.) A népbiztosok tanácsa ma elfogadta az oroszországi általános védkötelezettségről szóló törvénytervezetet. Az új törvény szerint minden férfi köteles három periódusban katonai szolgálatot teljesíteni. Az első periódus tizenkilenc évtől huszonegy évig terjed és évente egyhónapi előkiképzéssel jár. A második periódusban, amely huszonegytől-huszonhét évig tart, állandó aktív katonai szolgálatot kell teljesíteni, amelynek letelte után a harmadik periódusban, meg nem határozott időtartamra, tartalékszolgálat kötelező. Azok, akiknek vallása a fegyverfogást tiltja, felmentést kapnak.

A világháború óta először tartózkodik francia miniszter Berlinben

(Berlin, szeptember 17. Az Új Kelet tudósítójától.) Röviden jelentették, hogy de Monzie francia közoktatásügyi miniszter tegnap este hivatalos vendégként a német fővárosba érkezett. A francia miniszter tulajdonképpen Koppenhágából tért vissza, Berlinen keresztül, Párisba. De Monzie ma délelőtt felkereste Becker orosz közoktatásügyi minisztert, akivel fontos kulturális kérdésekben tárgyalt. Dr. Becker díszes reggelit adott a francia miniszter tiszteletére. De Monzie kíséretében van több francia egyetemi tanár és pedagógus. Politikai körök-

ben arról beszélnek, hogy Stresemann német külügyminiszter meg fogja ragadni az alkalmat francia kollégája meglátogatására. Ez az első eset a világháború óta, hogy egy francia miniszter, ha magánaton van, Németországba érkezett és hivatalos személyekkel érintkezett. És ha ebből a politikából nem is lehet semmiféle döntő politikai jelentőségre következtetni, mindenesetre figyelemre méltó haladás ez azon az uton, amely a német-francia kulturális barátság felé vezet.

Románia hajlandó elismerni Oroszországot

Duca külügyminiszter nagy beszéde a Népszövetség plenáris ülésén. A Népszövetség elfogadja Benes kompromisszumos javaslatát

Duca biztonsági szerződést ajánlott fel a szomszédos államoknak

(Genf, szeptember 17. Az Új Kelet tudósítójától.) A Népszövetség mai plenáris ülését Duca külügyminiszter nagy beszéde töltötte be majdnem teljesen. A külügyminiszter előbb a kisebbségek kérdésével foglalkozott, aztán rátért a genfi jegyzőkönyv és a regionális paktumok kérdésére és közben egy budapesti jelentés szerint följajánlotta Magyarországnak is, hogy kössön külön szerződést Romániával a „non agressión“, vagyis annak az elvnek kölcsönös elfogadása alapján, hogy a szerződő felek kötelezzék magukat egymás meg nem támadására.

A bukaresti jelentések erről az ajánlatról nem tudnak, csak egy hasonló általános proposícióról, melyet Románia minden szomszédjának felajánlott. Duca külügyminiszter beszéde bukaresti jelentés szerint a következőképpen hangzik:

A kisebbségek kötelezettségei és jogai

A külügyminiszter szavait a Népszövetség pacifista munkájának dicséretével vezette be és kijelentette, hogy Románia nevében fentartás nélkül elfogadja a népszövetségi tanács jelentését. Ezután a kisebbségi kérdésre tért át, kijelentve, hogy mindazoknak az államoknak, amelyeknek kebelében kisebbségek élnek, kötelezettségük igazságos politikát folytatni velük szemben. Románia politikáját is a legnagyobb jóakarat vezetői a kisebbségek irányában.

Ezeknek azonban be kell bizonyítaniuk feltétlen lojalitásukat az állammal szemben, amelyben élnek. A kisebbségeknek nemcsak jogaik, hanem kötelezettségeik is vannak az állam iránt és csak akkor számíthatnak az állam és így Románia támogatására is, ha azokat betartják. Ami a kisebbségi egyezmény módosítását illeti, Duca csatlakozik a litván delegátus, Galvana Uska álláspontjához, aki

egy speciális bizottság létesítését kívánja, mely a kisebbségek védelméről szóló külön egyezményeket készítené elő.

Ezeket az egyezményeket azután a Népszövetség valamennyi tagja aláírja.

Románia hajlandó elismerni a szovjetet

A genfi jegyzőkönyvről szólva kijelentette Duca, hogy Románia hü akar lenni az abban lefektetett elvekhez. Mindenesetre azonban szükségesnek tartja olyan szerződések létrejöttét, amelyek általánosabb kötelezettségeket is tartalmaznak, mint az eddigiek. A román politika békés érzelmének illusztrálására rámutat arra, hogy Románia már éveket elelőtt kötött regionalis szerződéseket és a jövőben is kész újakat kötni.

A döntőbírói szerződéshez szintén hozzájárul. Végül ünnepélyesen kijelenti a külügyminiszter, hogy Románia kész aláírni egy biztonsági szerződést valamennyi szomszédjával, még Oroszországgal is, amelynek már 1922-ben tett ilyen ajánlatot.

Ma is fentartja ezt az ajánlatát s elvben hajlandó Szovjetországot is elismerni. Sajnos Oroszország nem akarja elismerni Románia területi integritását és továbbra is alaptalan pretenziókkal lép fel Besarábia kérdésében.

Duca külügyminiszter beszéde után Benes cseh-szlovák külügyminiszter foglalt állást Apponyi javaslati ellen, amelyek a kisebbségeknek megengednék, hogy a hágai nemzetközi bírósághoz felebezzenek. A kifejlődött vita folyamán Benes egy kompromisszumot ajánlott föl, amely szerint a vita anyagát átutalják a Népszövetség tanácsához, amely majd megvizsgálja, hogy mennyiben adjanak helyet a vitában fölmerült követeléseknek. Róbert Cecil, Jouvensel, Hymans és Comnen fölszólalásai után a kompromisszum-javaslatot elfogadták.

Briand és Csicsserin találkozni fognak

Az oroszok újabb javaslatokat terjesztenek a franciák elé

(Páris, szeptember 17. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az Uj Kelet megírta, hogy a francia kormány Krasszinnak, az orosz adósságok megfizetése ügyében tett prozódiumot a francia kormány kerekén elutasította. A „Temps“ moszkvai jelentése szerint a szovjetkormány nem volt felkészülve erre a válasza. Kresztinszky berlini orosz követ találkozott de Monzie francia közoktatásügyi miniszterrel, aki azelőtt az orosz adósságokat szabályozó bizottság elnöke volt és előtte nagyon panaszkodott a visszautasítás miatt. De Monzie kijelentette, hogy a mai francia kormány sokkal tartózkodóbb az orosz kérdésben, mint elődje és Krasszin javaslatai nem

voltak alkalmasak arra, hogy megkönnyítsék a tárgyalásokat. De Monzie ebből az alkalomból arra kérte az orosz követet, intervenáljon a szovjetkormányánál más, világosabb szövegű javaslatok beterjesztésére.

Kresztinszky de Monzienek ezt a kezdeményezését azonnal továbbította Moszkvába és így valószínű, hogy de Monzienek találkozása lesz Kresztinszkyval Berlinben. Ez alkalommal az orosz követ pontosan precizirozni fogja a szovjetkormány álláspontját. De Monzie javasolta, hogy Briand és Csicsserin szintén találkozzanak és így kölesönös eszmecserevel tisztázzák a franciák és oroszok közötti helyzetet.

Botrányos jelenetek közt fogadták Pozsonyban Szlovenszkó új katonai parancsnokát

(Pozsony, szeptember 17. Az Uj Kelet tudósítójától.) Spiré francia tábornok helyébe Skvor-tábornokot nevezték ki Nyugat-szlovenszkó katonai parancsnokává. Tegnap délután a prágai gyorsvonattal várták az új katonai parancsnokot, akinek fogadtatására a pozsonyi rendőrség nagy zavarokat előidéző előkészületeket tett. A rendőrség már 3 órakor széles kordonnal zárta el a pályaudvart és egyetlen lelket sem bocsátott az állomás peronjára. A város és vonatok közötti összeköttetés teljesen megszakadt és a rendőrség intézkedése a főpályaudvar egész forgalmát megbénította. A budapesti és zágrábi gyorsvonatokról a pozsonyi utasok kivétel nélkül lemaradtak. A visszatartott utasok mikor megtudták, hogy vonatjuk elment, óriási lármában törtek ki és a szidalmak özönével halmozták el a rendőrséget. Érdekes, hogy a történetek miatt a rendőrséget éppen a kormánylapok támadják a legélesebben.

Újabb munkásletartóztatások Kolozsváron

Bukarestben szabadlábra helyezték az éhségstrájkoló munkásvezetőket

(Bucuresti-Bukarest, szeptember 17. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az összmunkásság országos mozgalmának megvolt a kívánt eredménye. Tegnap délután szabadlábra helyezték azt a 19 munkásvezetőt, akiket mintegy három héttel ezelőtt letartóztattak és akik emiatt 20 napig éhségstrájkban állottak.

A letartóztatottak számalmasan néztek ki, amikor tegnap elhagyták a jilvai fogházat. Egyesek közülük nem is tudták saját lábukon távozni, annyira el voltak gyengülve. Jelenleg egy szanatóriumban helyezkedtek el, hogy megrongált egészségi állapotukat helyrehozzák.

Az ellenzéki lapok heves támadást intéztek ezzel kapcsolatban a nyomozó hatóságok ellen, hangsúlyozván, hogy a szerencsétlen munkásoknak 20 napig kellett éhségstrájkban lenniük, hogy ártatlanságukat bebizonyítva, szabadlábra helyezték. Különösen Hotineanu királyi hadbiztos éri támadás, mert ő volt a letartóztatások értelmi szerzője.

Cluj-Kolozsvár, szeptember 17. Mialatt Bukarestben szabadlábra helyezték a letartóztatott munkásokat, Kolozsváron a sziguranca a mai nap folyamán hat munkást, nagyrészt szakszervezeti titkárokat, tartóztatott le. A letartóztatások azért történtek, mert az ugynevezett „egyes szakszervezet“ kolozsvári vezetősége román és magyar nyelvű felhívást adott ki, melyben a szociáldemokrata párthoz és a szakszervezetekhez fordul a Bukarestben letartóztatott munkásvezetők szabadlábra helyezése érdekében. A kiáltvány alapján a kolozsvári sziguranca detektívjei nyomozást indítottak meg a kiáltvány megszóvegezőinek kiderítésére. A nyomozás alapján ma délelőtt Vlád szigurancafőnök előállította Huszár, Soon, Ferenczi, Odor, Nagy és Stroia egységes szakszervezeti vezetőket, akik bevallották, hogy a kiáltványt ők szövegezték meg, ők adták nyomdába és ők terjesztették. A szakszervezeti vezetők vallomását a sziguranca jégzőkönyvbe vették és a letartóztatottakat szakszervezeti vezetőket átkisérték a katonai ügyészségre.

Ausztria felett

fokozatosan megszüntetik az ellenőrzést

Bécs város gazdagsága és a korona stabilizálása döntötték el a népszövetségi vitát

(Bécs, szeptember 17. Az Uj Kelet tudósítójától.) Genfből érkezett táviratok szerint a Népszövetség második bizottsága tegnap kizárólag az osztrák kérdéssel foglalkozott. Dr. Zimmermann pénzügyi főbiztos beható jelentést terjesztett be az újjáépítésről. Rámutatott arra, hogy Ausztriában, a rossz gazdasági viszonyok ellenére, a direkt és indirekt adók, továbbá a dohánymonopólium jövedéke messze felülmúlták a legoptimistább várakozást is. Fontos szerepet játszik Ausztria talpraállításánál az a körülmény, hogy Bécs még mindig egy roppant gazdag város és hogy ismét középpontjává lett a közép- és keleteurópai államok kereskedelmi és pénzügyi forgalmának. Az osztrák pénz, valamint a nemzeti jegybank stabilitása teljesen biztosítva van. Zimmermann azzal fejezte be beszámolóját, hogy teljesen használhatónak jelentette ki a szanalási tervet és végül azt monddta, hogy Ausztria sokkal gazdagabbnak mutatkozott, mint ahogyan hitték. A pénzügyi főbiztos ezután kijelentette, örülne, ha a rábízott mandátumot a népszövetségi tanács kezeibe

visszaadhatná.

Dr. Mataja osztrák külügyminiszter terjesztett elő ezután egy javaslatot, amely a következő két pontból áll:

1. Amennyiben Ausztria pénzügyi egyensúlyát a következő tíz évben ifelborulás fenyegetné, vezessék be újra az ellenőrzést.

2. Ausztria meghívja a Nemzeti Bank népszövetségi tanácsadóját, maradjon meg további három évre hivatalában, még abban az esetben is, ha az ellenőrzést időközben végleg feltüggesztenék.

A népszövetségi tanács határozatra vonult vissza, amelyet még a délután folyamán meghoztak és kö.öltek a sajtóval. Eszerint tudomásul vették Zimmermann jelentését és javaslata értelmében a pénzügyi ellenőrzést Ausztria fölött fokozatosan megszüntetik. Az osztrák delegáció ezt a határozatot tudomásul vette, sőt abból a körülményből, hogy az ellenőrzés leépítése fokozatosan fog megtörténni, Ausztria hitelének zavartalan biztonságát reméli.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemhez ordélyi és bánági zsidóság napilapja szerkesztik: Giazkalay János és dr. Marton Ernő. Feltételek szerkesztő Dr. Marton Ernő. Hírfizetési árak: Egy hónapra 85 lei, negyedévre 240 lei, félévre 460 lei, egész évre 850 lei. Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

A mai naptár

Péntek

5685. Eml. 29.
1925. szept. 18.

— Ünnepi imaház a Zsidó Nemzeti Szövetség helyiségében. A kolozsvári Barisszia, a főünnepek alatt a Zsidó Nemzeti Szövetség helyiségeiben minjant rendez. Helyeket előjegyezni a Hitachdut Barissziánál lehet. (Calea Regele Ferdinand 48.) délelőtt 9—1 és délután 4—6 óra között.

— Az olasz király képviselteti magát a király hatvanadik születésnapjára rendezendő ünnepségeken. Bukarestből jelentik: A király olaszországi tartózkodása idején meghívta az olasz királyi párt arra az ünnepségre, melyet a király hatvanadik születése napja alkalmából fognak megrendezni. Az olasz uralkodó sajtólapját fejezte ki, hogy a belpolitikai helyzet nem teszi lehetővé az országból való eltávozását és így személyesen nem vehet részt az ünnepségeken, ellenben Aosta herceggel fogja magát azokon képviseltetni.

— Prefektusok értekezlete a közigazgatási törvény ügyében. Bukarestből jelentik: A belügyminisztériumban tegnap megkezdődött a prefektusok értekezlete, melyen alhatározták, hogy felsőbb inspektorokból álló bizottságot küldenek ki a közigazgatási törvény alkalmazása körül támadt nehézségek elminálására.

— Nagy viharok a Fekete-tengeren. Bukarestből jelentik: A Fekete-tengeren az utóbbi napokban hatalmas szélviharok pusztítanak. A napokban egy Skitargi nevű görög hajó kormányát a szélvihar elpusztította. A hajón 6000 tonna gabona és 3800 ölősertés volt. Három napig a hajó a vizen volt anélkül, hogy valamely irányban kormányozhatná volna. Tegnap partot ért Konstanczánál. A személyzet előadja, hogy bizonyosra vették, hogy hajóstól együtt odavesznek. A szélvihar miatt a szikratáviró nem működött és így nem tudtak segítséget kérni. A hajó, miután kormányát rendbehozzák, elindul haza Görögországba. Kiinduló állomása Odessza volt és ott is vette fel a rakományokat.

— A kormány varsói követe magyarizatot kért Csicsserin varsói látogatása ügyében. Bukarestből jelentik: A kormány megbízásából Románia varsói meghatalmazott minisztere, Jacobache tegnap megjelent a lengyel külügyminisztériumban és magyarizatot kért Csicsserin külügyi népbiztos varsói látogatásának célját illetően, később ugyanezt tette az angol, francia és kisantant államok többi meghatalmazott minisztere.

— Lezárták a „Bukaresti Hírlap“ papirpanamájának aktáit. Bukarestből jelentik: A „Bukaresti Hírlap“ papirpanamája ügyében az aktákat végleg lezárták. A vizsgálóbíró olyan jelentéssel zárta le az aktákat, hogy Goga Octavian üzleti szempontból bonjolította le a papirüzletet. A másik része a kérdésnek Tazleanu, akkori kereskedelemügyi minisztert illeti, akit azonban, mint volt minisztert akkori ténykedésért nem lehet vád alá fogni.

— Felemelték a világítógáz árát. A kolozsvári gázgyár már régebben kérvényezte a városi tanácsnál, hogy a világítógáz árát, tekintettel a megrágtult üzemi költségekre és a fogyasztók számának csökkenésére, felemelhesse. A városi tanács legutóbbi ülésén foglalkozott a gázgyár kérelmével.

és miután azt lékos áremelés a harmincszáz telt és már a beadvánnyal f emelés jóváhag gázzal dolgozó nács határozat osolatban más tek. A városi jelentés érkez vezetőssége a szedette és a kilenc év mul gyár a koncep kell hogy átm küldött bizott ben foglaltak igazgatóját el ben utasította jesen elhanya javittassa ki

* Felhiv papir 1 és helysége pé Nationalánál ne érje, az il perselyűritést megejteni, h tékek bevált

— Kiné Biblia? Bé berg által n karinthai S Ausztria egy adták egy an nak. Az ant könyvről és a világ egy jutott. Elmo tárbán eladá pergament-b világon. A h hirre intőszó kormányt, h engedje elad könyvtárol

— Nagy be az uj Az uj patria 18-án lesz ör

— Egy jelentik: A közlése szer sebb, mint kereskedők leány tizen szonegy-hu harminchár tartózkodás ták ki. Het tünt.

— Ma tanácsot. tervezett n el, egyrészt ban van a utjának er ügyminiszte Genfből. A ünnepek

— Uj restből jele helyébe Ma zott minisz ben a hóna

— Pe a semm Petrescu It délután tár sorában a Jasi, Peret Pereteanu békeállapot állapotra? ságoknak Joanitzesc hadbírósság tönnel sujt sajtóvétség semmiesetr választában szükség va

TUNGSRAM A legjobb villanylámpa! Mindenütt kapható!

és mintán azt jogosnak ismerte el, harmincszázalékos áremelést engedélyezett. A polgárság körében a harmincszázalékos emelés nagy megütközést keltett és már a felebbezési határidő lejártá előtt, beadvánnyal fordult a tanácshoz a harmincszázalékos emelés jóváhagyása ellen. Ugyancsak több ipari gázzal dolgozó üzem is felebbezéssel fog élni a tanács határozata ellen. Egyébként a gázgyárral kapcsolatban más természetű komplikációk is felmerültek. A városi tanácshoz ugyanis nemrégiben feljelentés érkezett, mely szerint a városi gázgyár vezetősége a gázgyár csővezetékeinek egy részét felszedette és azt idegen városoknak adta el, holott a kilenc év múlva lejárató szerződés értelmében a gázgyár a koncesszió lejártá után a város tulajdonába kell hogy átmenjen. Az ügy megvizsgálására kiküldött bizottság megállapította, hogy a feljelentésben foglaltak fedik a valóságot, miért is a gázgyár igazgatóját elmozdították állásából. A bizottság egyben utasította a gázgyár vezetőségét, hogy a teljesen elhanyagolt gázgyár berendezéseit sürgősen javíttassa ki a hiányzó berendezéseket egészítse ki.

*** Felhívás a K. K. L. biztosokhoz.** A papír 1 és 2 leisek október 1-ig beválthatók helyisége pénzügyigazgatóságánál, vagy a Banca Nationalánál. Kérjük, hogy a K. K. L. t károsodás ne érje, az ilyen értékeket sürgősen beváltani, a perselyűritést még ezen dátum előtt megegyeztetve megejtetni, hogy a perselyekben talált ilyen értékek beválthatók legyenek.

— Kinél van a legrégebb nyomtatott Biblia? Bécsből jelentik: A legrégebb Gutenberg által nyomtatott bibliák egyikét, amely a karinthiai Szent Pál reudjének könyvtárában Ausztria egyik legbecsebb értékét képviselte, eladták egy angolnak, Eduard Goldston antikváriusnak. Az antikvárius a kiadók lapjában cikket ír a könyvről és lendületes sorokban mondja, hogy a világ egyik legritkább könyvpéldányához jutott. Elmondja, hogy ugyanabban a könyvtárban eladásra kerül még egy háromkötetes pergament-biblia, amely pártját ritkítja az egész világon. A porosz államkönyvtár igazgatója e hírre intőszózatot intézett Ausztriához. Kéri a kormányt, hogy ezt a nagy kulturértéket ne engedje eladni, hanem vásárolja meg a reud könyvtárától az osztrák muzeumok számára.

— Nagy ünnepek keretében iktatják be az új patriarchát. Bukarestből jelentik: Az új patriarcha ünnepélyes beiktatása október 18-án lesz óriási ünnepek keretében.

— Egy borzalmas statisztika. Prágából jelentik: A csehszlovák főváros rendőrségének közlése szerint az utóbbi években nem kevesebb, mint százegy fiatal leányt adtak el leánykereskedők a külföldre. Ezek közül ötvenhét leány tizenöt—husz év között, tizennyolc huszonegy—huszonöt és tizennégy huszonhat—harminchárom év között volt. A százegy leány tartózkodási helyét huszonkét esetben nyomozták ki. Hetvenkilenc azonban nyomtalanul eltűnt.

— Ma délután tartják meg a minisztertanácsot. Bukarestből jelentik: A ma délelőttre tervezett minisztertanács délután öt órára maradt el, egyrészt mert délelőtt Bratianu Vintila Szinájában van a királynál, hogy beszámoljon a külföldi utjának eredményéről, másrészt mert Duca külügyminiszter valószínűleg csak délelőtt érkezik meg Genéből. A minisztertanács megállapítja a királyi ünnepek teljes programját.

— Új olasz követ Bukarestben. Bukarestből jelentik: Báró Alloisi bukaresti olasz követ helyébe Mergizi Paravielle, volt berni maghatalmazott minisztert nevezték ki. Az új követ még ebben a hónapban elfoglalja hivatalát.

— Petrescu Itele felebbezési tárgyalása a semmitőszék előtt. Bukarestből jelentik: Petrescu Itele bukaresti újságíró felebbezését tegnap délután tárgyalta a legfőbb semmitőszék. A védők sorában a legelőkelőbb ügyvédek, mint Trancu Jasi, Pereteanu, D. R. Joanitzescu foglalnak helyet. Pereteanu védőbeszédében kifejti, hogy Románia békeállapotban van, mi szükség van tehát a hadiállapotra? Ha hadiállapot nincsen, a katonai bíróságoknak sincsen Bukarestben működési helyük. Joanitzescu az alkotmány szempontjaiból bírálta a hadbíró ítéletét, mellyel Petrescut egyévi börtönnel sújtotta. Az új alkotmány értelmében a sajtóvétségek az esküdtszék elé tartoznak és semmiestre sem a hadbírószékhez. A főügyész válaszában kijelenti, hogy hadiállapotra nálunk szükség van, mert Oroszország még nem ismerte el

ENGROSS

legnagyobb szőrmeáruház az országban Clujon van.

A „Casa de Lipsca“ cluji lerakata valósággal szenzációs. A világ összes szőrmei pazar választékban vannak az áruházban kiállítva. A cég, melynek London, Páris, Wien, Leipzig, Krakau és New-Yorkban vannak fiókjai, a legszebb szőrmeek valóságos halmazait állította ki a

Cal. Reg. Ferdinand 5. sz. alatt (Szabó J. palota)

emeleti helyiségeiben és a napokban megnyíló áruház szenzációja lesz a cluji kereskedelmi életnek.

Besarábia csatlakozását. Ami Joanitzescu kijelentését illeti, ő is azon a nézeten van, hogy az új alkotmány értelmében a sajtódeliktumok az esküdtszék elé tartoznak. Teljes egészében csatlakozik a védő álláspontjához. A bíróság ítélehozatalra vonul vissza. Az ítéletet pénteken délelőtt hirdetik ki.

— Cuza professor interveniált a bucestii letartóztatott szabadlábrahelyezés érdekében. Bukarestből jelentik: A belügyminisztériumban ma délelőtt megjelent egy küldöttség Cuza professor vezetésével és arra kérte az államtitkárt, hogy a bucestii népgyűléssel kapcsolatban tett rendszabályokat, nevezetesen a foganatosított letartóztatásokat, a népgyűlések betiltását, vonja vissza. A küldöttség kifejtette, hogy a sajnálatos excessusok és a paraszt megöletése csakis a prefektus helytelen intézkedésének köszönhető. Ő ugyanis nem járt el kellő óvatossággal és ez provokálta az eseményeket.

— Eljegyzés. Fränkl Sárkát, a zsidó rabbi leányát eljegyezte Wieder Ferenc, a nyíregyházi főrabbi fia.

— Hadbírósi hírek A mai napon megtartott hadbírósi tárgyaláson a haditörvényszék Cau'ta, Moldován és Rezermeris 31-ik tüzérezredbeli közlegényeket 6 havi börtönre ítélte, mert folyó év április havában nagymennyiségű puskaport és egyéb robbanóanyagot loptak el az ezred lőszerraktárából.

— A haditörvényszék Letz Káplárt, mert Semeni közlegényt arcul ütötte két hónapi, Lemeni közlegényt pedig, mivel az öt inzultáló káplárt visszautította négy hónapi elzárásra ítélte.

— A sofförök orvosi vizsgálja. a rendőrség forgalmi főnöke a forgalmi törvény harmadik szakasza értelmében rendeletet adott ki, amelyben felhívja az összes sofföröket, hogy a városi főorvostól orvosi bizonyítványokat vegyenek ki és azt a mai naptól számitott tizenöt nap alatt terjeszék be hozzá láttamoztatás végett, ellenkező esetben a legszigorubb eljárást fogja életbeléptetni.

— A délafrikai zsidó testületek belépnek a Jewish Agencybe. Londonból jelentik: A délafrikai „Jewish Board of Deputies“ legutóbbi kongresszust tartott Durbanban, amelyen elhatározták, hogy a délafrikai nemcionista zsidó testületeknek megengedik, hogy a Jewish Agencybe belépjenek. Az elnökség megbízást kapott arra, hogy a meghívott testületek képviselőitől tárgyaljon.

— Kihallgatták a tatarbunari per vádlottait. Bukarestből jelentik: A tatarbunari per tegnapi napján a vádlottak kihallgatására került sor. Valamennyien cáfolják azt a hírt, hogy akciójukhoz a szovjetkormányának bármi köze is lett volna. A vád többi pontjait nem tagadják.

*** Zsidótárgyú regények.** Bettauer: Nagyváros zsidók nélkül 150 lej, P. Benoit: A táncosnő 132, Lacratelle: Silbermann 80, Isiu Gronnich: Dr. Simon Aron 40 lej. Kaphatók az Uj Kelet könyvcsatlakozásában.

— Ma tárgyalja a semmitőszék a Cuza-Angheliescu-peret. Bukarestből jelentik: A legfőbb semmitőszék holnap tárgyalja Cuza professor és társainak perét Angheliescu közoktatásügyi miniszter ellen.

*** Tarbut hír.** Javitóvizsgát tett leány- és fiugimnáziumi növendékek hétfőn d. e. 9—1-ig iratkozhatnak a Tarbut igazgatói irodában. Az igazgatóság.

*** Ugyan derer Geculbeer Adeneu Ainderec * ציקארע געבען ווילן זאגען זיי אידים „אך קיינע נור בעקקראכענע“ ווילן אך דיעדורך מייען בירדער אינטערשטימען.**

— Lovas beduinok tüzharca egy európai autókavarral. Párisból jelentik: Bagdadból érkező jelentések szerint száz lovas beduin megtámadt egy tizenegy automobilból álló autókavarrát, amelynek tagjai között volt: az amerikai pénzügyi szaktanácsos Pershing és a török petróleumtársulat igazgatója. Az autókavarrát két francia gépfegyverrel felszerelt páncélaút és két, arab katonákkal megrakott teherautó kicérte. A katonai fedezet és a lovas beduinok között harc fejlődött ki, amelynek során a beduinok menekülésre kényszerítették a karavánt. Egy francia repülőhadnagy és a katonai fedezet parancsnoka súlyosan megsebesültek. Utóbbi utközben meg is halt. A visszavonuló autókavarrán éjjelkor Damaszkuszba érkezett.

— Szatmárra hozták Reinitz csehszlovákiai büntársait. Bukarestből jelentik: A belügyminisztériumhoz érkezett jelentés szerint Reinitz büntársait, Damjanovicot, Kollárt és Bodnárt ma Szatmárra hozták Csehszlovákiából. Ma délután fogják szembesíteni őket Reinitz-val.

Fel fogja önt is keresni

a Keren Kajemeth munkatársa.
Váltsa meg adományával rohasanai üdvözlését!

Nagy harisnya-hét

SÁNDOR TESTVÉREK-nél
Reg. Ferdinand (Wesselőnyl-u.) 13.

Mélgén leszállított árak!

1 pár kötött női harisnya, minden szín	L. 30
1 " I- " " " " " " " "	40
1 " kötött " " dupla talppal " " " "	45
1 " I a " flohr harisnya " " " "	75
1 " női cerna flohr harisnya " " " "	85
1 " kötött férfi zokni " " " "	22
1 " I-a " " " " " " " "	32
1 " csikos v. gy. kérés divat zokni " " " "	38

Gyermekharisnyák, szvettrek, női- és férfi-fecnyük. — Rövidárúk és férfi-fehéraemlék rendkívül olcsó árban kerülnek eladásra.

Jumper-hárászok nagy választékban.

Legjobb. Legolcsóbb. Legszebb.

48 óra alatt tisztít, 10-35 telefonra házhoz küld, Czink kelmeifestő.

KÖZGAZDASÁG

Több kölcsönügylet perfektuálására amerikai bankárok érkeztek Bukarestbe

Bucuresti-Bukarest, szeptember 17. Ma délelőtt Berthon bankár vezetésével megérkezett Bukarestbe az az amerikai pénzcsoport, melynek jövetelét már előre jelezték. A pénz csoport itt tartózkodása alatt több függőben lévő kölcsönügyletet akart perfektuálni. A bankárok megjelentek a pénzügyminiszternél, akivel rövid tanácskozást folytattak. Bratianu Vintila pénzügyminiszter péntek délelőtt fél tizenegyre kérte magához a bankárokat, mert addig tanácskozni akar Costinescu főpolgármesterrel és Tancred Constantinescu miniszterrel. Az ame-

rikaiak ugyanis a főváros részére akarnak nagyobb kölcsönt nyújtani és részt akarnak venni a kommercializált vállalatokban.

Illetékes helyen rendkívül optimisztikusan nyilatkoznak ezekről a tárgyalásokról. A pénzügyminiszteriumnak egy magasrangú tisztviselője kijelentette, hogy a kölcsönre vonatkozó tárgyalások tulajdonképpen már régebben folytak és jó mederben haladnak. A mostani tárgyalások alatt tulajdonképpen csak perfektuálni fogják az ügyeket.

Ujabb nagy összeomlás a német iparban Stinnes után ez a legnagyobb összeomlás Németországban

(Berlin, szeptember 17. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az utóbbi napokban a gazdasági körök azt hitték, hogy a Stinnes-est elintézésével a gazdasági életben némi megnyugvás fog bekövetkezni. Annál súlyosabban érintette a gazdasági életet az a körülmény, hogy ma egy újabb nagy koncern pénzügyi összeomlása vált ismertté. Ez a koncern Dél-Németország egyik legnagyobb háboru utáni alakulata, az ugynevezett Sichel koncern, mely a Julius Sichel et Comp. Commanditgesellschaft auf Aktien cégtől alakult.

Ez a koncern az inflációs idők egyik legérdekesebb alakulata. A koncern magvát a több mint kétszáz évvel ezelőtt alapított Sichel-cég képezte, amely kereskedelmi társaság volt és vas- és fém-áruk árusításával foglalkozott és alaptőkéje mindössze 600.000 márkát tett ki. A háboru első esztendeiben kezdett fejlődni, de tulajdonképpen amerikai arányokban csak az inflációs időkben indult meg a vállalat kiépítése.

A vállalat óriási méretű részesedéseket vállalt a

vasiparban, a vaskonstruációk, hidépítés, kocsis- és gépiparban, szután kiterjesztette érdekkörét a kémiai iparra, fémházakra és miután a vállalatok kereskedelmi termékeinek elhelyezésével foglalkozott, érdekelté vált egy rajnai hajózási vállalatban és megalakította a nyugati bank részvénytársaságot. Ezenkívül Svájcban fiókállalatot létesített.

Nemrég a vállalat fiókállalatai pénzügyi zavarokba jutottak. A központ a bankokhoz fordult hitelért, nem kevesebb mint másfélmilliárd arany-márka hitelt kért. Miután azonban a bankok ezt megtagadták, kénytelen volt fiókállalatait eladni. A feltételek azonban kedvezőtlenek lévén, elálltak a további eladásoktól. Ilyen körülmények között maga a régi központi vállalat is fizetési zavarokba jutott. A frankfurti tőzsdén ma délután a Sichel-koncern papírjait törölték az árjegyzékből, mert alig néhány nap alatt értékük olyan rohamosan esett vissza, hogy valószínűsítették a pánikot idéztek elő a tőzsdén.

A román export és a lengyel-cseh vámegegyezés. A bukaresti lengyel követség ma átiratot intézett a kolozsvári kereskedelmi és iparkamarához, amelyben értesíti, hogy a lengyel-cseh kereskedelmi szerződés szeptember ötödikén már életbelépett. Az egyezmény miatt, mint ismeretes, Csehország és Lengyelország között nemrégiben vámharc ütött ki, mert a már megkötött egyezményt, melyet Csehország életbeléptetett Lengyelország nem respektálta és a bevitt árukra magas vámtaxákat rótt ki. Az ellentétek eliminálására folytatott tárgyalások eredménnyel zárultak, úgy, hogy Lengyelország a fenti kelettel a kedvezményes vámról vonatkozó egyezményt szintén életbeléptette. Az egyezmény a romániai kivitel is érdekli, mert egyik pontja szerint a „legnagyobb vámkedvezmény” Romániával szemben is érvényesül.

A marosvásárhelyi iparkamaránál csak egy kategóriánál lesznek választások. Marosvásárhelyről jelentik: Dr. Popescu Octávián, a marosvásárhelyi törvényszék elnöke ma átiratban közölte a kereskedelmi és iparkamarával, hogy miután a választás jelöltjeinek tiz kategóriájába kilenc jelölési lista egységes és csupán a negyedik listában vannak ellenjelöl-

tek, az iparkamarai választásokat e hó 21-én csak erre a kategóriára vonatkozólag tartják meg. A többi jelölteket elnöki enunciacióval megválasztottaknak fogják nyilvánítani. Mint értesülünk, a marosvásárhelyi iparkamaránál az elnökség kérdését is megoldották már, még pedig olyanformán, hogy az elnök Bürger Albert, tehát egy kisebbségi tag lesz, míg a két alelnöki állást románokkal fogják betölteni.

Az arany és ezüst beváltási ára. Bukarestből jelentik: A kereskedelem és iparügyi miniszterium mellett működő speciális bizottság a világgiazi nemesfém árakat figyelembevéve, az arany árat kilogrammonként 135,113 lejben és 20 baniban állapította meg. Az ezüst beváltási árát a bizottság 4481 lejben határozta meg. Ezek az árak csupán a belföldi forgalomban érvényesek, még pedig szeptember 15 és 30 között.

Az UGIR előkészülete a brüsszeli konferenciára. Bukarestből jelentik: A romániai nagyparasok és munkaadók szövetségének választmánya tegnap ülést tartott Bukarestben, amelyen az október közepén Brüsszelben megtartandó világkongresszus elé terjesztendő brosurára összeállításának kérdését tárgyalták. Elhatározták, hogy a brosurában feltüntetik a

romániai gyáriparról szóló statisztikát, hogy lehetne az ipari munkát tudományos alapon intenzívebbé tenni, valamint rövid ismertetését a nagyobb ipari üzemek vezetőiről.

Megállapították a rádiótelefon előfizetési díját. Bukarestből jelentik: A rádiótelefon végrehajtási utasítását ma tették közzé, amely szerint az előfizetési díjakra következők: 20 vattos 3000, 50 vattos 6000, az ezenfelüli erősség 9000 lej egy évre. A verifikálás díja új állomásnál 3000 lej. A felvevő állomás évi díja 1 lámpásnál 150 lej, 3 lámpásnál 200 lej, az ezenfelülieknél 250 lej. Felszerelési díj 5000 lej. Hajókön az előfizetési díj 1000 lej. Csak egy külföldi vagy belföldi állomásra az előfizetési díj 300, illetve 400 lej. Iskolák kedvezményben részesülnek. Az olyan készülékért, amelyet kizárólag megfigyelésre használnak évi 1000 lej az előfizetési díj.

A kokszt behozatali vámjának leszállításáról tárgyalnak. Bukarestből jelentik: A kereskedelem és iparügyi miniszterium átiratot intézett a pénzügyminiszterhez, amelyben a kokszt kivetett új behozatali vámok leszállítását hozza javaslatba. A romániai fémiparvállalatok tudvalevőleg memorandumban fordultak a kereskedelemügyi miniszterhez, amelyben kifejtették, hogy a kokszt kivetett vagononkénti négyezer lejes behozatali vám a romániai fémiparra káros hatással van, mivel belföldön jó minőségű kokszt nem igen kapható. A pénzügyminiszteriumban tárgyalás alá vették az ipar- és kereskedelemügyi miniszter javaslatát, mely tárgyalás eredménye elé a romániai fémiparosok nagy várakozással tekintenek.

Forgalomba kerültek az új 500 lejesek. Bukarestből jelentik: A napokban bocsátották forgalomba az új 500 lejes bankjegyeket. Az új bankjegyekkel egyetemben a régi 500 lejesek is érvényben maradnak folyó év december 31-éig, azután véglegesen ki lesznek vonva a forgalomból. Jelenleg Romániában negyvenmilliárd értékű régi 500 lejes bankjegy van forgalomban. Kezdetben hétmilliárdra rugott az 500 lejes bankjegyek értéke, azonban lassanként hárommilliárdot kivontak a forgalomból. A Banca Națională és az összes pénzügyi intézményeknél a bankjegyek beváltása megkezdődött és a közönség minden nehézség nélkül hozzájuthat az új bankjegyekhez. A bank már érintkezésbe lépett a külügyminiszteriummal, hogy a külföldön található régi 500 lejes bankjegyek kicserélését is megindítsa. Miután az 500 lejesek beváltása befejeződik, a 100 lejesek beváltására kerül a sor. Az új 100 lejes bankjegyek nyomása már megkezdődött a Banca Națională nyomdájában és nagyságuk megközelíti az új 500 lejes bankjegyek nagyságát. Az 1000 lejeseket egyelőre nem vonják ki a forgalomból.

Tanácskozás a Banca Națională új részvényjegyése ügyében. Bukarestből jelentik: Bratianu Vintila pénzügyminiszter ma délelőtt hosszabb tanácskozást folytatott Ormolu bankkormányzóval az amerikai bankárokkal folytatandó kölcsöntárgyalások ügyében. Ezenkívül megbeszéltek a Banca Națională új részvényjegyési kérdését is.

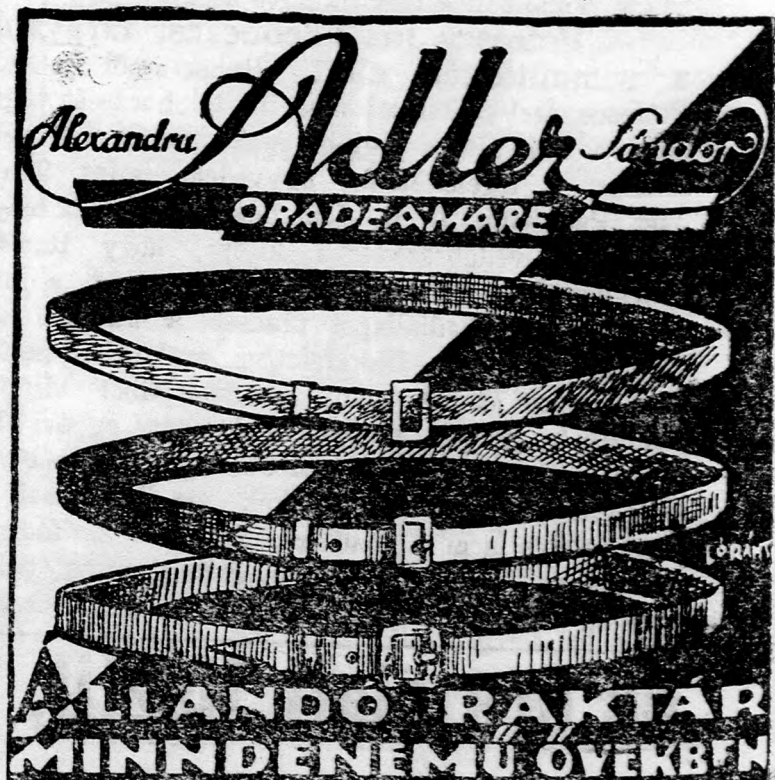
Meghosszabbították a cukorgyárak kartellszerződését. Bukarestből jelentik: A romániai cukorgyárosok között fennálló kartellszerződést újabb 5 évre meghosszabbították. A cukor-eladást ezután is a cukorközpont fogja végezni.

A nagy hőség, erős napsütés káros behatással vannak azok gyöngéd, hamvas arcbőrére. Kaiser Borax-szal való gyakori lemosások megóvják a bőrt ezen behatásoktól.

Ezért vegyen ön is még ma eredeti

Kaiser Borax-ot
a piros skatulyában.

Január választások.

munkaügyi min munkakamarákra. A miniszter kij a választásokra akarja, hogy a választásokra elő sor, mert előbb törvényjavaslatot, bernél előbb me

Román-

Bukarestből jelen dött a román ju a Tamesvár—Bur helyezéének ug egyéb, a két ors megvitátás alá k son Filipi képvis

A lej: Zár

pesten 345, Bé Kolozsvár.

megirtuk, gabon által sem leplez újabb zürichi és kapcsolatosan a séhez vezetett. A

Bécs 29-30—2 pest 333—340, E 40 80, Newyork 1025, Milánó 8-5

Zürich. Zár

208-25, Newyork 2441-50, Milánó 2441-50, Bélg 250-00, Varó 87

Bukarest.

—, London 8-52, Zürich 40 Budapest —

Bukarest. V

márka 48-50, sterling 1000, £ 39-70, olasz lira 355, dollár 206-0 shilling 29-50, ma 6-10, belga frank

Szakadásra

Ausztria és Ma jelentik: Az Or

csatárát Bécsben lyos sportpolitika jává, amely egy

trák és magyar nak felborulását, kítását vonhatja

játékosok fenyege affér után, valat ségnek az a mag

Orth szerencsétle futballsportnak

dásává éleze ki ballszövetséget.

való tekintettel osztrák-magyar

Az MLSz azonl osztrákokat a m

mentes lefolyásá lett foglalt állás

napi ülésén uje mellett foglalt á

izgatást jelölve napok óta folyi

megbízottja tel Pantucek kerüle

ballszövetség eh vében közölte,

szövetség végér mérközést, ugy eddigi összeköt

körökben nagy futballszövetség

Schvartz I Az Amatőr—H molónkban távi tunk a Hakoah csapat kitünő c Tander II. nev

Januárban lesznek a munkakamarai választások. Bukarestből jelentik: Chirculescu munkaügyi miniszter nyilatkozott a sajtónak a munkakamarákra vonatkozó választások ügyében. A miniszter kijelentette, hogy az előkészületeket a választásokra már most megteszik, mert nem akarja, hogy a választás előtt kapkodás legyen. A választásokra előreláthatólag csak januárban kerül sor, mert előbb a kamarának is el kell fogadnia a törvényjavaslatot, már pedig ez aligha fog decembernél előbb megtörténni.

Román-jugoszláv vasúti konferencia. Bukarestből jelentik: Zsombolyában ma megkezdődött a román-jugoszláv vasúti konferencia, melyen a Temesvár—Buziás közötti vasútvonal forgalombahelyezéseinek ügyét beszélik meg. A konferencián egyéb, a két országot érdeklő vasúti kérdések is megvitatás alá kerülnek. Romániát a kongresszuson Filipi képviseli.

TÓZSDE

Szeptember 17 én

A lej: Zürichben 250.00, Párisban 10.25, Budapesten 345, Bécsben —

Kolozsvár. Amint azt tegnapi számunkban megírtuk, gabonakivitelünknek a román kormány által sem lepezett stagnálása a román pénzügyek újabb zürichi és párisi pontvesztéséhez és ezzel kapcsolatosan a devizák árának rohamos emelkedéséhez vezetett. Az árfolyamok a következők:

Bécs 29.30—29.60, Prága 6.18—6.23, Budapest 333—340, Páris 9.92—9.98, Zürich 40.60—40.80, Newyork 203.00—210.03, London 1016—1025, Milánó 8.55—8.60.

Zürich. Zárlat: Berlin 123.30, Amszterdam 208.25, Newyork 518.12, London 2511.12, Páris 2411.50, Milánó 2110.00, Prága 1535.00, Budapest 72.60, Belgrád 922.50, Bukarest 250.00—250.00, Varsó 87.00, Bécs 73.00.

Bukarest. Devizák: Páris 9.88, Berlin —, London 1026, Newyork 208.50, Milánó 8.52, Zürich 40.40, Bécs 29.50, Prága 6.20, Budapest —

Bukarest. Valuták: Napoleon 810, német márka 48.50, leva 1.48, török lira 116, font sterling 1000, francia frank 9.80, svájci frank 39.70, olasz lira 3.45, drachma 3.15, dinár 355, dollár 206.00, lengyel forint 35.00, osztrák shilling 29.50, magyar korona 28.75, cseh korona 6.10, belga frank —, holland forint —.

SPORT

Szakadásra vezet Orth megsérülése Ausztria és Magyarország között. Bécsből jelentik: Az Orth Györgyöt, az MTK hírneves csatárát Bécsben ért szerencsétlenség ügye súlyos sportpolitikai komplikációnak vált okozójává, amely egykönnyen az egymásra utalt osztrák és magyar futballsport eddigi jóviszonyának felborulását, sőt az összeköttetések megszakítását vonhatja maga után. Egyes magyar játékosok fenyegető kijelentései az Orth—Tander affér után, valamint a magyar futballszövetségnek az a magatartása, amellyel türe, hogy Orth szerencsétlenségét a magyar sajtó az osztrák futballsportnak a magyar ellen elkövetett támadásával éleze ki, arra indította az osztrák futballszövetséget, hogy a felizgatott kedélyekre való tekintettel a szeptember 20. árá tervezett osztrák-magyar mérkőzés elhalasztását javasolja. Az MLSz. azonban átiratában biztosította az osztrákokat a mérkőzés nyugodt és incidensmentes lefolyásáról és a meccs megtartása mellett foglalt állást. A bécsi futballszövetség tegnapi ülésén újlag a mérkőzés elhalasztása mellett foglalt állást, indoklásul azt a féktelen izgatást jelölve meg, amely a magyar sajtóban napok óta folyik. Szerdán éjjel Kiss, az MLSz. megbízottja telefonon keresett összeköttetést Pantucek kerületi előjáróval, az osztrák futballszövetség elnökével, akivel szövetsége nevében közölte, hogy amennyiben az osztrák szövetség végérvényesen lemondaná a vasárnapi mérkőzést, úgy az MLSz. kénytelen lesz az eddigi összeköttetéseket megszakítani. Sportkörökben nagy feszültséggel várják az osztrák futballszövetség döntő szavát.

Schvartz Ernő állapota súlyosbodott. Az Amatőr—Hakoah mérkőzésről szóló beszámolóinkban távirati jelentés alapján beszámoltunk a Hakoah—Amatőr mérkőzésen a zsidó csapat kitűnő csatárát, Schvartz Ernőt egy Tander II. nevű Amatőr-játékos részéről ért

súlyos inzultusról. Ideérkező bécsi lapok szerint a hírhedt Amatőr-játékos öccse először öklével sujtott Schvartz arcába, majd többször brutálisan alsótestébe rugott. Schvartzot, aki csak a mentőkoosiban nyerte vissza eszméletét, kórházba szállították. Állapota aggodalomra ad okot, miután magasfokú láza van, amely belső komplikációkra enged következtetni.

Haggibbor—KMTE szerdán. A Ros hasana következtében vasárnapról elmaradt bajnoki mérkőzést a futballszövetség tegnap este megtartott ülésén hozott határozata értelmében szerdán tartják meg.

Pályázat

A temesvár-józsefvárosi orth. izr. iskolaszék f. é okt. 1-re egy ro. árul és h. berül tanítani tudó órást keres. Pályázók — az igények megjelölésével — az alulírott címre küldendők.

Izraelita Iskolaszék
Timişoara IV. Str. Foch 54.

Megérkeztek az
eredeti kínai

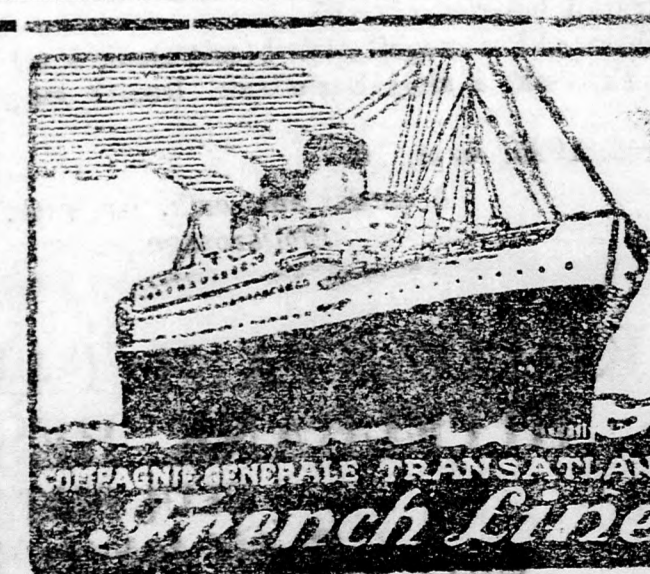
Mah-Jonggok

Emil Schuster cég-
hez, Piata Unirei

Mindazoknak,

akik orvosi rendelésre kávét nem isznak és akik kávét jelenlegi magas ára miatt vásárolni nem akarnak vagy nem tudnak, helyes kivezető utat, illetve tökéletes pótlószert találnak, ha a régóta bevált Frank féle **Enrilo**-t használják, mely minden egyéb pótlékhozadásánálkül a babkávét ízét legjobban közelíti meg, kellően erős, valamint összetétele miatt nagyon tápláló, kiadósága pedig az állandó fogyasztásra rendkívül olcsóvá teszi.

Enrilo.

COMPAGNIE GÉNÉRALE TRANSATLANTIQUE
French Line

Feltűnő olcsó árak!

Gyukits, Halban, Pichler,
valamint fekete velour-

kalapokban

a legnagyobb választék

WEISS SIEGFRIED

kalap- és uridivat üzleté-
ben, Cluj, Calea Reg. Ferdinand 10 sz.

Ha művészi hívteléd is, vas- vagy rész-

butort, zongorát

Marosvásárhelyre és tekintse
SZÉKELY ÉS RÉTI

KEDÉLYRÉSZI BUTORGYÁR RÉSZV. TÁRS. butortermelt,
asztalosok furnázásárkérdéseket legolcsóbban itt szerezhetik meg

Valamit sugok magának:
Farmodont a legjobb a fogának.

7

Raglanok

öltönyök,
gyerek-kosztümök

Neumann M.

férfi- és fiuruha-áruháza
Cluj, Piata Unirii (Főtér) 14

MARTIN PAL Jun.

Cluj, Piata Mihail Viteazul 25.

כשר ועלכווארען פֿאַכריק

ער ציינט אללערליי ועלכווארען
פאַסט־פאַקעטעס ווערען פראַכט פֿעד נאַכנאַהמע
עפעקטואַרש. פֿרײַדקאַנט אונד דער אײף פֿערלאַנגען.

ember 18
át, hogya
yos alapo
ismertetését
elefon elő-
: A rádió-
ették közé,
következők:
ezenfelüli
kálás díja
állomás évi
nál 200 lej,
zerelési díj
ij 1000 lej.
llomásra az
iskolák ked-
készülékért,
ználnak évi
k leszállí-
jelentik: A
um átratót
melyben a
k leszállítá-
mparvállá-
fordultak
melyben ki-
gononkénti
nániai fém-
belföldön jó
A pénzügy-
k az ipar-
latát, mely
fémiparosok
j 500 leje-
ban bocsa-
nkjegyeket.
a régi 500
ó év decem-
znek vonva
n négymil-
gy van for-
a rugott az
ban lassan
forgalomból.
financiális
áltása meg-
hézség nél-
z. A bank
nisztérium-
i 500 lejes
sz. Miután
ik, a 100
j 100 lejes
ött a Banca
k megkö-
nagyságát.
onják ki a
tionala új
restből je-
nizster ma
atott Oro-
bankárok-
ügyében.
ationala új
orgyárak
lentik: A
artellszerző-
A cukor-
végezni.

Luxusutazás — Gyorsutvonatok a francia kikötőkből:

New-York — Canada
Guba — Mexiko
Venezuela - Haiti - Antillák
Marocco - Algir - Tunisz
és más kikötőkbe.

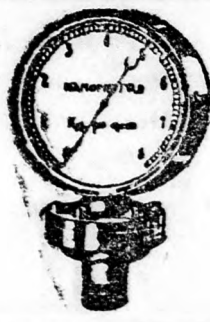
Információkkal és jegyekkel szolgál:
„SARNIA” S. A. Bucurest.
Pasagiul Comédia
Táviratcim: Transatbu.
Bador 359

Kilakoltatásom miatt

összes perzsaszőnyeget, egész új zongorámat um. Wirth, Hoffmann, Gebr. Stingl stb.
Részletre is. leszállított árban árusítom. Részletre is.

STERNBERG

Oradea-Mare, Bul. R. Ford. 14.

Manométereket
és mindenféle mérőműszereket készít, javításokat vállal
GÁSPÁR műszerész, Arad
Str. Horia I. (v. Széchenyi-u.)
Javítás végett beküldött műszereket alábbi hitelesítéssel ellátva, rövid idő alatt visszaküldöm. Telefon 315 sz.

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

A színházi iroda közleményei

Grosavescu megérkezett! A jelenkor egyik leghíresebb tenoristája, Grosavescu Traján, akit a bécsi lapok, mint Caruso méltó utódját emlegetnek, megérkezett Kolozsvárra. A nagy világvárosoknak is kivételes művészi szenciációja az, amikor Grosavescu fellép. Kolozsvár közönsége tehát bizonnyára minden este zsufolásig meg fogja tölni a nézőteret. Első fellépése szombat este lesz, általános bérletszűnőben. A Rigolettó hercegét fogja énekelni. A címszerep Sugár Friyes, Gildát Márkus Ritta asszony, Magdalénát Rózsa Ili éneklés az előadást Jean Bobescu fogja vezényelni. Hétfőn a Carmen Don Joséját fogja énekelni. Címszereplő Rózsa Ili lesz, a toreadort Virág Lajos éneklés. Ezt az előadást is Jean Bobescu dirigálja. Egyelőre csak erre a két Grosavescu-estére árusítja a pénztár a jegyeket.

Pénteken este még a Dollyt adják a bemutatóelőadás diadalmas szereplőivel, szombaton már a Grosavescu-előadások kezdődnek s így a Dolly legközelebbi 8-ik előadása csak a jövő hét közepén lesz.

Cigányszerelem Karácsonyi Iliivel, Pintér Bóskével, Neményi Lilivel. Leház egyik leghíresebb operettje, a Cigányszerelem kerül vasárnap este színpadra Karácsonyi Iliivel és Neményi Lilivel.

Lengyel Irén a Cigányszerelemben. Vasárnap délután félhat órakor Farkas Imre népszerű operettje, a Cseregyerekek kerül színpadra leszállított helyárrakkal Lengyel Irénnel a Grete szerepében.

Fanni és a cselédkérdés. Csókoljon meg olcsó helyárrakkal. Szombaton délután fél négy órakor a Csókoljon meg-et, ezt a brilliáns francia bohózatot, vasárnap délután 3 órakor pedig a Fanni és a cselédkérdés c. angol vígjáték kerül színpadra.

Egy házasság, amely nem az égben kötött... hanem egy modern, ideges és roppant aranyos kis színésznő s egy magát huzunak képzelő festőművész között, hogy milyen eredménnyel, azt csak ma délután 3 és 5 óra között láthatjuk a Szinkör-mozgóban. Főszerepben Carmen Myers. — Előtte: „Egy léféjjel előbbre... c. 2 telefonos kitűnő vígjáték.

Magyar Színház heti műsora

Péntek: Dolly (Bérletszűnő, sorozat 24)
Szombat d. u. fél 4-kor: Csókolj meg! (Poor Lili fellépésével, Olcsó helyárrakkal sorozat 25)
Szombat este fél 9 órakor: Rigoletto (Grosavescu Traján vendégjátékával, Felemelt helyárrakkal, bérletszűnő, sorozat 26. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják.)
Vasárnap d. u. 3 órakor: Fanni és a cselédkérdés (Poor Lili fellépésével, olcsó helyárrakkal. Sorozat 27)
Vasárnap d. u. fél 6 órakor: Cseregyerekek (Új szerkesztéssel, Lengyel Irén fellépésével, leszállított helyárrakkal. Sorozat 28)
Vasárnap este fél 9 órakor: Cigányszerelem (Karácsonyi Ili, Pintér Bóské és Neményi Lili fellépésével. Napikérlet 11 sz. Sorozat 28)
Hétfő: Carmen (Grosavescu vendégjátékával, Rózsa Ili fellépésével. Felemelt helyárrak. Napikérlet 12 sz. B. Sorozat 30. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják)

Heti műsor a Szinkör-mozgóban

Csak délutáni előadások, 3 és 5 órai kezdettel.
Csütörtök, péntek, szept. 17 és 18-án: „Bohém házasság”. Egy film, amely mindenkit érdekel és mindenkit gyönyörködtet. Azonkívül több amerikai burlesk.
Vasárnap délelőtt, szept. 20-án: Gyermek- és ifjúsági előadás sok nevetető vígjátékkal, tanulságos képpel. Műsoron a „Kis Baby”.

Hétköznapiokon d. u. két előadás 3 és 5 órai kezdettel. Az igazgatóság a beösvetkezett iskolai szezonra való tekintettel **tanulók és gyermekek** részére beiktatott: 5 (II. hely) és 10 (I. hely) lejes jegyeket.

Mozgók műsora.

Select-mozgó. Péntek és szombat, szept. 18 és 19. A Notre Damei toronyőr. Amerikai filmalkítás, 12 f. v. Filmes alkalmazz a Victor Hugó világhírű regénye után. Főszerepben Lon Chaney.

Urania-mozgó. Péntek és szombat, szept. Pietro a kaloz. 8 felv. Főszerepben Paul Richter, Rudolf Klein Rogy.

Apollo-mozgó. Péntek és szombat, szept. 18 és 19. Északi sark borzalmi. Rendkívül érdekes tüneményi dráma, 6 felv. és. Főszerepben Carl és Vo. t.

Figyelmeztetés Az előadások az összes mozgószínházakban d. u. 3 órakor kezdődnek.

Hölgyeim! A legújabb bársony- és fűtőkalapok, előrehatadt időnyomtat, rendkívül leszállított árban kaphatók az

kalapszalonn, Cluj, Reg. Ferdinand 8. (Gólyaruházszal szemben).
Átalakít és formál 48 óra alatt.

A közelgő nagy ünnepekre való tekintettel, van szerencsém a f. vevőközönséget értesíteni, hogy a kitűnő minőségű **Apolló** asztali és **templomgyertyák** megérkeztek, valamint I-a akác- és virág-méz és mindenféle fűszerárú legutányosabb árak mellett kaphatók, Tisztelettel
Spéter Mózes
Pista Mihai Viteazul No 12.

Megérkeztek
„BUICK” és „CITROEN”
gépkocsik
a I. N. JILESCU
automobilraktárában, Cluj, Str. R. Maria 16.

Pályázat

A turdai aut. orth. izr. hitközség pályázatot hirdet egy 3 elisvert orth. rabbi által elisvert שו"ס מומחה ki kiváló בעל קורא és בעל תפילה és román állampolgár.

Javadalmi zás: fizetés meggyezés szerint, fűtés, világítás, lakás, fel sechita és a szokásos melléjövendelmek.

Pályázati határidő okt. 15.

Próbára csak a meghívottak bocsáttnak s utköltsegek csak a megválasztottnak lesznek megtrítve.

Turda, 1925. szept. 10.

A turdai aut. orth. izr. hitk. Előljárósága.

KOLOZSVÁRI TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS HITELBANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

CLUJ, PIATA UNIRII No. 7.

Saját tőkái: 48 000.000 lej.

Fiókjai: Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár és Marosvásárhely. Affiliált intézetei: Torda-Aranyos Vármegyei Takarékpénztár Rt. Torda, Udvarhelymegyei Takarékpénztár Rt. Székelyudvarhely, Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár Rt. Nagyenyed.

Áruraktárai a vasút mellett. Betéteket elfogad, váltókat leszámítol, bel- és Safe deposit. külföldi átutalásokat teljesít. Safe deposit. **Mindenféle bankszerű ügyletet előnyösen végez.**

APRÓHIRDETÉSEK

Kereskedelmi utazók
Berkovicsné **שרה ברק** vendéglője,
Oradea-Mare,
Str. Nicolai Jorga (Zöldfa-utca) 19.
Ismert elsőrendű konyha! Mérsékelt árak.

Hölgyeim! 37 éves, jó megjelenésű, általános műveltséggel bíró, érettségizett, kereskedelmi; jól képzett első angy szerzőző erő, ismeretsg híj-jon ez uton keres magi- rak szoli, házia an ne- veit, művelt és hozzáillő életársat. Leg ziveseben ipai vagy kereskedelmi vállalatba benőtlna. Szives válaszokat „Boldog új évet!” jelge alatt az Uj Kelet, kiadóhiva- alba ké- rek fénykép csatolásával. Diszkrétció becslétszóval biztosítva. 9391

Oktober elsejére külföld bejárata burorozott szobát keresek, egy- vagy két- szobás yest, lehetőleg, für- dőszoba használattal. — „zárkésztő” jeligére ki- adóhivatalba

Komplett villanyerőre be- rendezet faaprú telep eladó. Cluj, Vajda-ut 6. 9889

Nyomdák!
Prima bécsi **hengeranyag** és pótnyag, kilója 160 lej.
Kapható a „Fraternitas” nyomdában, Cluj, str. Baron L. Pop No 10.

Perfekt román-magyar könyvelő, levelező ipar- vállalatnál állást keres „Leszerelt” jeligére.

Kérem azon családot ki október 2-iki hajójával Pa- lesztinába utazik ruhák- nak közös vagonban, vagy kísérelvel való expedíása végett adja le címet „Ke- zős ut” jeligére a kiadó- hivatalba.

Egy jó órásságed, ki arany javításokat is csinál, a con- nali belépésre keres Ber- kovits Lázár órás és ék- szerész, Gheorgheni — Gyergyószén miklós. 9893

A Tacumul ezüstárúgyár üzemet Str. Avram Jancu 3. alól Str. N. Jorga (volt Jókai-utca) 11/a alá he- lyezte át.

Eladó gőzmalom és o'aj- tó, üzembes minden szer- dán és pénteken. Leve- lekre nem válaszolok A hely- zinen személyesen tárgyalok. Pusztahidegkut (Hidaaga) Szatmár-m. 9853

Keresek azonnali belé- pésre két confectio eladá- sban jártas segédet ma- gyar, német és román nyelvtudással. Fizetési igé- nyekkel és referenciákkal ellátott ajánlatokat Golj- stein Márkus (Danubia) Petrosani címre kérek. 8890

Ingyen 2 szobás lakást adok
és 10%-ot fizetek annak, aki nem 250.000 lej kölc- sönöz első helyen való bekebelezésre. Cím meg- tudható a kiadóhivatalban.

Figyelem!
שרה ברק
étterem.
Özv. Grosz Adolfné, Oradea Mare, Str. Nicolai Jorga 10 (Zöldfa- utca) az udvarban. Lakodalmak és abonensek rendezését vállalja. Izletes konyha. Olcsó árak.

Két tarbutista gyerek tel- jes ellátást kapnat Sebácher Márton, Árpád-ut 11.

Suche sofort für meine beiden Kindern 8 u. 10 J. eine ältere deutsche Haushälterin, die auch Klavier- und fr. zösisch unterrichtet. Gehalt nach Übereinkommen. Anträge an Gizehla Deutsch, Caransebes 9879

Barzel
Fierarie Vasúziét
Cluj-Kolozsvár,
Pista M. Vit. 13
Telefon 1049

Zsidó fiatalember lakást és kosztot kap Egyetem- utca 5. a. 8.

100—150.000 lei bizto- sítókai rendelkező puna- fa minden ágában jártas tisztviselő állást keres. Szives megkeresések „Per- fekt könyvelő” jeligére a kiadósa 9871

Szerkesztőség Ki- adóhivatal és nyom- da Kolozsvár, St. E. u. 7. P. P. (Brassai-utca)
Telefon: Szerkesz- tőség kiadóhivatal — 88. N. Sz. —

Kéziratok kizáró- lag szerkesztőségbe- zendők. Kéziratokat adunk vissza.

1925 szeptember

Ne vegye zok el fogunk térni a évre, ha elérkezett nat nagy napjai, új esztendő kü magunkkal és né elmúlt esztendőbe lezárt szakaszára, amelynek szenvedés és most, legalább runk ezzel a trad szanézni! Nem átélni újra az elm ez az esztendő mára a megállá volt. Nem hozott hozott jót sem, jelentős lépéssel tendő volt, fordít tekintetünket a j

Az erdélyi zsi tendőben sok ker kell urrá lennie, pótolnia, ha azt sorsának pályája jon és le ne hull dekek mélységei végre tisztába kel a sors jelölt ki sz az eszközöket, am nek. Az elmúlt merithetünk, és p egy nép számára lekvés még akko halad, az életne. Egy népek, an többi népek sorá kell élnie, ha cs téért folytatott elborítsák más

Az erdélyi z de hogy cseleke kell szervezke ugyanis nem a utján nyilatkozi séges szervezke Erdélyi Zsidó immár hetedik zsidóság legjobb hűséggel küzd Amikor hét év Zsidó Nemzeti kan voltak, al lottak szembe ideológia romj zsidó szervezke kor még nagy a romokhoz. A korán belátták mára csak egy nemzeti kiseb

Annak ide séggel vádoltá zóit, de mi n mozgalom nép toltathatlan te hogy el fog j szerű igazságo temessége is f feltevéseink j joggal szögezt zsidóság szint nemzetiséghez litikai elhelye